

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آزمون های عملکردی

مهناز رهنما

زهرا قلعه آقا بابایی

تعریف

- ▶ تکالیف و آزمون‌ها عملی‌تری، آموخته‌های فراگیر را در حیطه‌های مختلف در عمل به کار می‌گیرد و فراگیری آن‌ها نشان می‌دهد تا چه اندازه در کاربرد آموخته‌ها تواناست.
- ▶ سنجش عملکرد دانش‌آموز از طریق درگیرکردن او در تکالیف عملی، چیزی فراتر از تعاریف سنتی، مثلاً حفظ کردن و کنفرانس دادن در کلاس است.
- ▶ این نوع سنجش به هر نوع فعالیت یا کار خلاقانه‌ی دانش‌آموز می‌پردازد که از طریق آن می‌تواند آن‌چه را آموخته است، به نمایش بگذارد و یا بیان کند. تکالیف عملی می‌تواند به صورت تکالیفی باشد که در زمان کوتاه یا طولانی قابل انجام است.

چرا باید آزمون های عملکردی استفاده کنیم ؟

▶ در فلسفه ی آموزش سازنده ، رشد دهنده و پویا ، مهم ترین مسئله مشارکت دادن دانش آموز در تشکیل و تعیین هدف فعالیت هایی است که در فرایند یادگیری او به کار گرفته می شود. (جان دیویی، 1983)

▶ تلفیق تکالیف عملی در برنامه ی آموزشی دانش آموز و تبدیل او به یک « فراگیر فعال » باعث می شود تا رغبت و انگیزه ی لازم برای مشارکت در فرایند یادگیری را پیدا کند.

▶ بدنه ی اصلی آزمون عملکردی فعالیتی است که معلم طراحی می کند تا دانش آموز در آن درگیر شود یا ممکن است دانش آموز را با مشکلی مواجه کند و از او بخواهد که راه حلی ارائه کند.

ویژگیهای آزمون عملکردی

1- تأکید بر کاربرد دانش در محیط های واقعی و یا شبیه واقعی:

یعنی سنجش اینکه آیا دانش آموز، علاوه بردانستن دانش، میتواند آن را به کار بندد.

2- تأکید بر سنجش مستقیم یادگیری:

یعنی سنجش هدف آموزشی به صورت مستقیم، به عوض غیرمستقیم.

3- استفاده از وسایل واقعی:

یعنی استفاده از مسائل و موقعیتهایی که در زندگی واقعی یافت می شوند یا شبیه به آنها هستند.

4- ترغیب و تشویق به تفکر باز:

یعنی هدایت دانش آموزان به پیدا کردن راه حل های مختلف برای مسائل و تشویق آنان به درگیر شدن با مسائل به طور گروهی و کارکردن بر روی آنها برای مدتی طولانی (روزها، هفته ها، ماهها).

چگونه یک آزمون عملکردی طراحی می شود؟

1. ► تعریف هدف آموزشی مورد نظر برای سنجیدن؛ در زمینه هدف معلم باید به این نکات توجه داشته باشد که اولاً دانش پیش نیاز هدف را مشخص کرده باشد، ثانياً هدف مورد نظر در حوزه ی کاربرد و مهارت باشد .
2. ► فعالیت متناسب با هدف مذکور مشخص شود.
3. ► مواد و وسایلی که برای اجرای آزمون لازم است تعیین گردد.
4. ► روش ارزشیابی از نتیجه و فرایند مشخص شود.

مراحل طراحی آزمون عملکردی

1- اهداف آموزشی مورد نظر تعریف شود.

دانش پیش نیاز هدف مورد نظر مشخص شود.

هدف مورد نظر باید در حوزه ی کاربرد و مهارت باشد.

2- فعالیت متناسب با هدف مورد نظر مشخص گردد.

به این فعالیت ها توجه کنید:

گزارشی را ارائه دهد.

نقشه ای را رسم کند.

اطلاعاتی را جمع آوری کند و بر اساس آن ها نموداری را رسم کند.

داستان کوتاهی را بنویسد.

بر روی نقشه، رودها و دریاچه ها را شناسایی کند.

اطلاعاتی را درباره ی موضوعی گردآوری کند و آن ها را در جدولی خلاصه و

طبقه بندی کند.

روزنامه ی دیواری تهیه کنید.

گروهی از سنگ ها، برگ ها یا اشیاء دیگر را گردآوری و طبقه بندی نماید.

از روی تصویر و عکس مفاهیم مرتبط با درس را تبیین کند.

3 - مواد و وسایل مورد نیاز برای اجرای آزمون تعیین گردد.

4- روش ارزش یابی از نتیجه و فرایند مشخص شود(که در واقع همان استفاده از چک لیست یا مقیاس درجه بندی می باشد).

انواع آزمونهای عملکردی:

▶ گرانلانند(1998) انواع روشهای سنجش یا آزمونهای عملکردی را به چهار دسته ی زیر تقسیم کرده است:

▶ 1- آزمون کتبی عملکردی

▶ 2- آزمون شناسایی

▶ 3- آزمون عملکردی درموقعیت شبیه سازی شده

▶ 4- نمونه کار

آزمون کتبی عملکردی

این نوع آزمون با آزمون های کتبی رایج تفاوت دارد و اختلاف اینست که در آزمون کتبی عملکردی بیشتر تأکید بر کاربرد دانش و مهارت در موقعیتهای عملی یا شبیه سازی شده با موقعیتهای عملی است.

در این نوع آزمون در حقیقت به فرایندهای عالی ذهنی (ارزشیابی و ترکیب در طبقه بندی بلوم) و بازده های پایانی یادگیری و یا مراحل میانی عملکردی که برای رسیدن به بازده های مطلوب پایانی ضروری هستند مانند استفاده ی درست از ابزارها و دستگاه ها توجه میشود.

- تفسیر یک نقشه ی آب و هوایی

- طراحی یک پدیده

- حل یک مسئله

- یک نمودار ستونی

- یک داستان یا متن کوتاه در مورد یک زیست بوم

- رسم یک نقشه ناهمواریها

آزمون شناسایی

▶ منظور از این آزمون روشی برای سنجش توانایی یادگیرنده در تشخیص ویژگی ها، محاسن، معایب و موارد استفاده ی امور مختلف است.

▶ آزمونهای شناسایی انواع و کاربردهای مختلفی دارند. گاهی می توان از یادگیرنده خواست تا یک ابزار یا دستگاه را شناسایی نماید یا کار آن را توصیف کند. در موقعیتهای دیگری می توان یادگیرنده را با مشکلی مواجه ساخت، مانند یک اتصال در یک دستگاه برقی، و از او خواست تا ابزارها، وسایل، و شیوههای عملی رفع مشکل را شناسایی کند.

▶ مانند:

- شناسایی محل رودها و دریاچه ها روی نقشه

- تشخیص روش درست حل مسئله مقیاس

- در تصویر یک زیست بوم، ویژگی های آب و هوایی، پوشش گیاهی و تنوع جانوری آن را مشخص کند

آزمون عملکردی در موقعیت شبیه سازی شده

در این نوع آزمون، از آزمون شونده خواسته می شود تا در یک موقعیت شبیه سازی شده (غیر واقعی) یا مصنوعی یا خیالی همان اعمالی را انجام دهد که در موقعیت های واقعی ضروری است.

- برای نمونه در تربیت بدنی، ضربه زدن به یک توپ خیالی یا انجام حرکات مختلف شنا در بیرون آب که هدف از پیش بینی وقوع رفتارهای مورد سنجش در محیط زندگی واقعی است.

- ماکت فلات را بسازد.

- یک واقعه تاریخی را به صورت نمایش نشان دهد

- روشهای مختلف ارتباط در طول تاریخ را به صورت پانتومیم نشان دهد.

آزمون نمونه ی کار

▶ در این روش از یادگیرنده خواسته می شود تا اعمالی را انجام دهد که معرف عملکرد واقعی مورد سنجش است. بدین لحاظ این روش نزدیکترین روش سنجش به عملکرد واقعی یادگیرنده در محیط های طبیعی است.

▶ در این روش نمونه ی اعمالی که از یادگیرنده می خواهیم تا انجام دهد، باید شامل عناصر مهم عملکرد کلی باشد که در شرایط کنترل شده اجرا می شود. برای مثال

-از دانش آموز می خواهیم نقشه از خانه تا مدرسه را با رعایت مقیاس مشخص رسم کند.

-باکمک مجموعه ستارگان دب اکبر جهات اصلی و فرعی را مشخص کند.

-مجموعه ای از نمادها، هنجارها، ارزشها و عقاید رایج در فرهنگ در بین اقوام و خویشان خود را لیست کند.

چگونگی طراحی آزمون های عملکردی

▶ در طراحی آزمون های عملکردی معمولاً باید به سه قسمت اصلی توجه شود.

▶ این سه قسمت شامل :

▶ الف (تکلیف عملی

▶ ب (برگه ی ارزشیابی

▶ ج (سیستم نمره گذاری

تکلیف عملی

- ▶ بدنه ی اصلی آزمون عملکردی فعالیتی است که معلم طراحی می کند تا دانش آموز در آن درگیر شود یا ممکن است دانش آموز را با مشکلی مواجه کند و از او بخواهد که راه حلی ارائه کند. مثالها :
- ▶ چرا کتابخانه مدرسه مورد استقبال دانش آموزان قرار نگرفته است؟
- ▶ رفتارهای اشتباه دانش آموزان رادر حیاط مدرسه در زمینه حفظ بهداشت محیط تصحیح کن.
- ▶ قبله مدرسه را به هر طریقی می توانید مشخص کنید.

برگه ارزشیابی

- ▶ دانش آموز ، ایده، راه حل ، شیوه کار ، نقشه کار و ... را روی برگه ی ارزشیابی منعکس می کند.
- ▶ معلم با توجه به هدف های آزمون عملکردی که از قبل مشخص است ، معیار ارزشیابی را مشخص می کند.
- ▶ ارزشیابی آزمون عملکردی بسیار مهم است و معمولاً قسمت مشکل این نوع ارزشیابی است.
- ▶ به جای تعیین نمره برای معیارهای سنجش می تواند به صورت توصیفی قضاوت کنید. این قضاوت ممکن است به صورت ذیل باشد :
- عالی، خوب ، متوسط یا در حدانتظار ، بیش از حد انتظار ، کم تر از حدانتظار ، کامل ، قابل قبول ، ناتمام

مزایای استفاده از آزمون های عملکردی

- 1- فرصت هایی برای کاربرد دامنه ی وسیعی از مهارتها ، از جمله مهارت تحقیق فراهم می کند.
- 2- فرصت هایی برای طرح پرسش های باز – پاسخ فراهم می کند.
- 3- امکان جمع آوری دلایل مستند برای قضاوت در مورد حدود توانایی های دانش آموز را فراهم می کند.
(کاری که از عهده ارزشیابی های سنتی خارج است.)
- 4- فرصت های ارائه کارهای خلاق را برای دانش آموزان فراهم می کند.
- 5- از طریق آزمون عملکردی ، دانش آموز آموخته های خود را در دنیای واقعی به کار گرفته و جهت کسب مهارتهای سطوح بالا که در حل مسائل روزمره ی زندگی به کارش می آید ، ترغیب می شود.

معایب استفاده از آزمون های عملکردی

- ▶ 1- انجام آن برای دانش آموز زمان بر است.
- ▶ 2- دانش آموزان مختلف ممکن است به روش های مختلف فعالیت را انجام دهند و کار قضاوت و بارم بندی معلم را مشکل کنند.
- ▶ 3- عملکرد دانش آموزان در فعالیت های معینی ارزشیابی می شود.
- ▶ 4- طراحی فعالیت ها زمان بر و متفاوت از روال عادی کار معلمان است و معلمان بر این کار آموزش ندیده اند.

اللهم صل على محمد وآل محمد
وعجل فرجهم

پایان